

ספר פרי צדיק פורים - אות ב

ובגמרא (מגילה י"ט ע"ב) ראב"כ פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא לאדם שטוב לפניו נתן חכמה ודעת ושמחה זה מרדכי הצדיק ולחוטא נתן ענין לאסוף ולכנוס זה המן לתת לטוב לפני האהים זה מרדכי ואסתר דכתיב ותשם אסתר את מרדכי על בית המן. ומדעשה זה פתיחה להמגילה משמע שזה כל ענין המכוון במגילת אסתר. ובאמת יש להבין למה הסיב השם יתברך שיתן אחשוורוש בית המן לאסתר וכלום חסר רכוש ליתן למרדכי ואסתר. אבל הענין כמו שאמרנו דבגלות מצרים כתיב וינצלו את מצרים שעשאוה כמצולה שאין בה דגים כמצודה שאין בה דגן (כמו שאמרו ברכות ט"ז ע"ב) וכאן כתיב ובבזה לא שלחו את ידם. דשם במצרים היתה התורה בגלות בחכמת מצרים והיה העסק להוציא הניצוצין קדישין הדברי תורה. וכמה מהערב רב שהיו ראויים להתדבק בישראל ובשם ישראל יכנה. מה שאין כן בעמלק דאיתא במכילתא (סוף פרשת בשלח) ומדרש (תנחומא סוף פרשת תצא) שנשבע השם יתברך שלא יקבלו גר מעמלק. וכן היה המצוה להחרים משור עד שה וגו', וזה שנאמר ובבזה לא שלחו את ידם. אבל לפי זה יש להבין מה שאמרו על המן ולחוטא נתן ענין לאסוף ולכנוס לתת לטוב וגו', זה מרדכי וכו'. אך הוא מה שאמרו (סנהדרין צ"ג ע"ב) מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק וגריס בע"י ומנו רב שמואל בר שילת ואף שאין מקבלין גרים מעמלק כנזכר לעיל נראה דר"ש בר שילת יצא מאחד מהם שבא על בת ישראל ויצא מהמן שלא מדעת... וזה הענין בשאול המלך בחיר ה' והיה כבן שנה שלא טעם טעם חטא (כמו שאמרו יומא כב ע"ב) ומה ראה על ככה דכתיב ויחמול שאול על אגג וגו', ועל ידי כן יצא ממנו באותו לילה שורש המן וכמו שאמרו (מגילה י"ג). ומה שילם לי ימיני דלא קטליה שאול לאגג דאתיליד מיניה המן כו'. אך לפי האמור ראה שאול שיש בו באגג שורש נשמת ר"ש בר שילת שלא יצא ממנו עדיין ועל זה הניצוץ כתיב ויחמול וגו', על אגג. וזה ענין מה שאמרו בגמרא (שם טו ע"ב) מה ראתה אסתר שזימנה את המן כו', ריה"ש אמר מבית אביה למדה אם רעב שונאך האכילהו לחם וגו', ובע"י הגירסא וה' ישלם לך כו', ישלימנו לך וכמו שהוא הגירסא בסוכה (נב). ושם קאי על היצר הרע שמפתה לפעמים לאדם רשע שיעסוק בתורה כדי שיהיה לו יניקה מתורה שלו ואמר העצה האכילהו לחמה של תורה והשקהו מים של תורה שבסוף ישלימנו לך שלא יסית אותך לחטוא (וכמו שאיתא בפירש"י) אבל כאן אינו מובן מכוון הסעודה שעשתה לו לפי זה. ונראה שלא ידעה אסתר באיזו אופן יהיה הנס ואולי תפעול על ידי הסעודה שהמן ישלים אתה וידבר טוב על ישראל, והיינו שסברה שישוב המן בתשובה. ועל פי זה נבין מה שאמרו במדרש (משלי ט)

טבחה טבחה מסכה יינה זו אסתר המלכה כו',... המכוון שרצתה לעורר בו בהמן השורש קדושה שהיה בו בהעלם ניצוצין קדישין דנשמת ר"ש בר שילת וזהו מסכה יינה יינא דאורייתא דבעל פה על דרך שאמרו (זח"ג רע"א ב) וסברה שאולי על ידי זה ישוב בתשובה וידבר טוב על ישראל. וזה שנאמר ויצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב ובכל מקום מורה טוב לב שנתיישר הלב לטוב להיות לב אחד לאביו שבשמים והיאך יתכן לכתוב כן על המן הרשע. ובמדרש רבה על פסוק כטוב לב המלך ביין איתא אומות העולם אין להם טובה כו', בטוב לב אין כתיב כאן אלא כטוב לב המלך טובה ואינה טובה ואיך אמר הכתוב על המן שמח וטוב לב. אך לפי האמור יש לומר דאז לפי שעה יצא ממשטה אסתר שמח וטוב לב כרגע שעוררה בו אסתר הניצוצין קדישין מנשמת ר"ש בר שילת שהוא מקדושת תורה שבעל פה. רק כיון שיצא וראה את מרדכי ולא קם ולא זע ממנו וימלא המן על מרדכי חימה ואמר וכל זה איננו שוה לי ושב לרשעו ואחר כך קב"ה נטיל נוקמא מיניה ומבנוי בשכינתא עלאה כו', כמו שאמרו בתיקוני זוהר והיינו נ' שערי בינה כנזכר לעיל. וכל הניצוצין קדישין שלו נטל מרדכי ונכנס אחר כך בישראל וזה שאמרו בגמרא מבית אביה למדה ופירש"י שמעה התינוקות אומרים כן. ולשון מבית אביה משמע מאבותיה והיא לא היתה מזרע שלמה שאמר פסוק זה. ולפי האמור מיושב לשון מבית אביה, דהיינו משאול שהיתה מזרעו והוא חמל על אגג שיצא ממנו המן, והיינו על ניצוץ שורש נשמת ר"ש בר שילת שהיה כלול בו והיתה סבורה שתוכל להחזירו להמן למוטב וישלים אתה וידבר טוב על ישראל כנזכר לעיל. אך אחר כך ששב לרשעו היה הוא הגורם להתפשטות תורה שבעל פה אחר שעשו בו ועל ידו מחיית עמלק כראוי. וכעין מה שאמרו (שמות רבה פ"א ומדרש תנחומא שם) ופרעה הקריב שהקריב את ישראל לתשובה שעשו. וכן על ידי המן נסתבב שנתפשטה התורה שבעל פה בישראל וזה שאמרו המן מן התורה מנין שהיה המן סיבה להתפשטות תורה שבעל פה וכנזכר לעיל. והניצוצין קדישין יצא ממנו אחר כך שלא מדעת וכמו שאמרנו כיון שאין מקבלין גרים מעמלק. וזהו מה שנאמר ולחוטא נתן ענין לאסוף ולכנוס זה המן, והיינו הרכוש שהיה בו הקדושה דנשמת ר"ש בר שילת. לתת לטוב לפני האהים זה מרדכי ואסתר שאחר כך הוציאו ממנו כל החיות וזה נכנס בישראל שלא מדעת שלא נתגייר רק יצא על ידי שבא מזרעו על בת ישראל ונקרא על שם אמו (כמ"ש הגאונים דשילת נקבה היה כמוש"ל).... וזה שנאמר לאדם שטוב לפניו נתן חכמה ודעת ושמחה זה מרדכי הצדיק שהוא טוב ואין טוב אלא תורה כמו שאמרו (ברכות ה.) ולחוטא נתן ענין

leave it to him, that is good in the sight of God;⁵⁰ this refers to Mordecai and Esther, as it is written, And Esther set Mordecai over the house of Haman.⁵¹

(50) Eccl. II, 26.

(51) Esth. VIII, 2.

Megila 13a: The tribe of Judah said: I am responsible for the birth of Mordecai, because David did not kill Shimei the son of Gera, and the tribe of Benjamin said: He is actually descended from me. Raba said: The community of Israel explained [the two designations] in the opposite²⁹ sense: “See what a Judean did to me and how a Benjamite repaid me!” What a Judean did to me viz., that David did not kill Shimei from whom was descended Mordecai who provoked Haman. “And how a Benjamite repaid me”, viz., that Saul did not slay Agag from whom was descended Haman who oppressed Israel.

Megila 15b: Let the king and Haman come unto the banquet.²⁵ Our Rabbis taught: What was Esther's reason for inviting Haman? ...R. Joshua said: She learnt to do so from her father's house, as it says. If thine enemy be hungry give him bread to eat, etc.²⁷

If your enemy be hungry, give him bread to eat; and if he is thirsty, give him water to drink; For you shall heap coals of fire upon his head, and the Lord shall reward you. [TB Sukah 52a: read not, ‘will reward you’ but, rather: ‘will cause it to be at peace with thee.’]

אם-רעב שנגאד האכלהו לחם ואם-צמא השקהו מים : כי
גחלים אתה חתה על-ראשו ויי-שלם-לך :

Mishley 9: Wisdom has build her house, she has hewn out her seven pillars; *She has killed her beasts; she has mixed her wine;* she has also set her table.

חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה : טבחה טבחה מסכה יינה אף
ערכה שלחנה :

לאסוף ולכנוס זה המן, והיינו הרכוש שבו היה
הניצוצין קדישין דנשמת ר"ש בר שילת וכמו
שאמרנו שבקניני האדם יש רוחניות המחיה את
האדם בסוד ואתה מחיה את כולם (ונתי שקלים סוף מא' א
עיי' שם באריכות) וזה שאמרו לתת לטוב לפני האהים זה
מרדכי כו', וזה שנאמר ותשם אסתר את מרדכי על
בית המן שמרדכי היה שורש תורה שבעל פה וכמו
שאמרנו במה שאמרו שהוא ראש לכל הבשמים.
ומזה שראו שנתלה המן על עץ גבוה נ' אמה נתעוררו
להתפשטות תורה שבעל פה ולתקן תקנות וסייגים
ותקנו ימי משתה ושמחה שהוא יינא דאורייתא
דבעל פה וקבלו כל ישראל התורה שבעל פה מאהבת
הנס וכנזכר לעיל שעל זה אמרו הדר קבלוה בימי
אחשורוש. ונמצא שעל ידי גזירת המן ומה שנתגדל
זכו ישראל לאור תורה שבעל פה. אחר שקלטו ולקטו
מרדכי ואסתר בקדושתם הרכוש שלו שהיה בו
הניצוצין קדישין מאור תורה שבעל פה כנזכר לעיל.
וזה שנרמז במה שנאמר המן העץ המן מן התורה
כנזכר לעיל שעל ידי העץ של המן זכו לשרש תורה
שבעל פה ועל ידי מרדכי ואסתר וזה שאמרו אסתר
מן התורה מנין מרדכי מן התורה מנין כנזכר לעיל :

Kohelet 2:26: For God gives to a man who is good in his sight; wisdom, and knowledge, and joy; but to the sinner he gives the task of gathering and heaping up, that he may give it to one who is good before God. This also is vanity and striving after wind.
כי לאדם שטוב לפניו נתן חכמה ודעת ושמחה ולחוסא נתן ענין לאסוף
ולכנוס לתת לטוב לפני האהים גם-זה הקבל ורעות רוח :

Megilla 10b: R. Abba b. Kahana introduced his discourse on this section with the following text: For to the man that is good in his sight he giveth wisdom, and knowledge and joy.⁵⁰ This, he said, is the righteous Mordecai. But to the sinner He giveth the task, to gather and to heap up;⁵⁰ this is Haman. That he may